

Rutiner för förordnande av offentliga biträden vid Förvaltningsrätten i Linköping

Bakgrund

I vissa måltyper som handläggs på domstolen ska offentliga biträden förordnas.

Till offentligt biträde förordnas en advokat, en biträdande jurist på advokatbyrå eller någon annan person som har avlagt de kunskapsprov som krävs för behörighet till domaranställning. Endast den som på grund av sina kunskaper och erfarenheter och även i övrigt är särskilt lämplig för uppdraget får förordnas.¹

Det är domaren i det enskilda målet som bär det yttersta ansvaret för vem som ska förordnas. För det fall domaren bedömer det lämpligt kan han eller hon uppdra åt personalen på kansliet att förordna ett biträde enligt rutin. Valet av biträde ska i sådant fall grundas på i förhand uppställda kriterier som är förenliga med lämplighetskraven och de grundläggande principerna i regeringsformen om saklighet och opartiskhet.²

Denna promemoria syftar till att redogöra för dessa kriterier och hur rutinen är tänkt att utföras i praktiken.

En förteckning över personer som är lämpliga att förordnas som offentliga biträden

I mål där ett offentligt biträde ska förordnas finns det många gånger inte något önskemål från den enskilde om vem som bör förordnas. Det kan även vara så att ett önskemål har framställts men att personen inte kan åta sig uppdraget eller att domaren av något skäl har bedömt att det är olämpligt att förordna personen. Om så är fallet och domaren inte av lämplighetsskäl har bedömt att ett specifikt biträde ska utses – t.ex. med hänvisning till att biträdet tidigare har företrätt den enskilde eller att biträdet besitter för målet nödvändig särskild erfarenhet – finns möjlighet för domaren att hänvisa till att förordnande ska ske enligt rutin.

Det får inte göras en omotiverad skillnad mellan personer som vill komma i fråga för uppdrag som offentligt biträde och förordnandeprocessen måste även i övrigt uppfylla grundlagens krav på saklighet och opartiskhet. Ett led i

¹ 5 § lagen (1996:1620) om offentligt biträde

² 1 kap. 9 § regeringsformen

att svara mot dessa krav kan vara att inrätta en förteckning över personer som bedöms uppfylla lämplighetskraven.³

Förteckningen är endast ett hjälpmedel – ett internt beslutsstöd – som är tänkt att underlätta att utse lämpliga personer till de aktuella uppdragen. Den innebär således inget förbud mot att förordna en lämplig person som inte finns med på förteckningen eller att beakta omständigheter som medför att en person som är upptagen i förteckningen anses vara mer eller mindre lämplig för ett visst mål.⁴

Beslut om vem som ska finnas med i förteckningen

En person som till domstolen anmäler intresse av att förordnas som offentligt biträde förs in i förteckningen om den anses lämplig. På motsvarande sätt kan en person som inte längre anses lämplig föras av från förteckningen.

Beslut om vem som ska finnas med i förteckningen fattas av lagmannen eller den som lagmannen delegerat beslutanderätten till. Vid sådana beslut måste de allmänna principerna om saklighet och objektivitet iakttas. Besluten är inte överklagbara.⁵ Kansliet ansvarar för den praktiska administrationen av förteckningen.

Kriterierna för att vara med i förteckningen

Tillgänglighet

Den som vill bli upptagen på förteckningen ska ha kontor som svarar mot Advokatsamfundets krav på tillgänglighet inom domstolens domkrets och vara villig att åta sig uppdrag med utgångspunkt på orten.⁶ Detta syftar till att säkerställa att huvudmannen har tillgång till ett offentligt biträde som kan träffa denne under målets handläggning och närvara personligen på plats vid muntliga förhandlingar.

Den som vill bli upptagen på förteckningen ska också, själv eller genom någon annan, kunna nås på telefon eller e-post för snabbt besked om ett visst uppdrag kan tas.

Särskilda kriterier i övrigt

- Advokater presumeras uppfylla lämplighetskravet för att vara offentligt biträde.
- Biträdande jurister på advokatbyrå står under en advokats principalansvar och presumeras därför uppfylla lämplighetskravet för att vara offentligt biträde om de är notariemeriterade eller efter examen har två års tjänstgöring på advokatbyrå.
- Jurister⁷ som bedriver egen verksamhet och som inte tjänstgör på advokatbyrå kan föras upp på förteckningen om de har ansvarsförsäkring och har tre års arbetslivserfarenhet av kvalificerat juridiskt arbete efter examen.

³ Jfr JO:s ämbetsberättelse 2017/18 s 90 ff.

⁴ Jfr JO:s ämbetsberättelse 2015/16 s 354 ff.

⁵ Se HFD 2020 ref. 34

⁶ [Advokatsamfundets krav för registrering av mottagningskontor](#)

⁷ Med jurister avses endast de som avlagt kunskapsprov som krävs för behörighet till domaranställning, se 5 § lagen om offentligt biträde.

Särskilda lämplighetskrav för offentliga biträden

Skärpta krav infördes för alla offentliga biträden den 1 januari 2026. De skärpta kraven innebär bland annat att det krävs en juristexamen eller motsvarande äldre examen för att förordnas till offentligt biträde. Utöver en juristexamen gäller även, för såväl advokater som andra jurister, att endast den som på grund av sina kunskaper och erfarenheter och även i övrigt är särskilt lämplig för uppdraget får förordnas. En bedömning av om det tilltänkta biträdets erfarenheter och kunskaper är tillräckliga görs därför i det enskilda fallet.⁸ De skärpta kraven gäller generellt i mål och ärenden där offentliga biträden förordnas om det inte finns någon särskild reglering i specialförfattning.⁹

Offentliga biträden för barn och unga

Barn och unga som befinner sig i en utsatt situation är särskilt beroende av att deras rättigheter tillvaratas på ett korrekt och professionellt sätt i rättsliga sammanhang. Det ska därför i varje enskilt fall göras en bedömning av om det tilltänkta biträdets erfarenheter och kunskaper är tillräckliga. Vid sin bedömning väger domstolen in faktorer som biträdets erfarenheter och kunskaper om barns utveckling, rättigheter och behov samt förmåga att kommunicera med barn och unga på deras nivå.¹⁰

För att komma i fråga för uppdrag som offentligt biträde för barn och unga ska den som önskar bli förordnad ha erfarenhet av och tidigare varit förordnad som offentligt biträde i sådana mål vid minst 10 tillfällen, alternativt ha haft förordnanden som särskild företrädare för barn i allmän domstol i samma omfattning. Uppdraget kräver också kunskaper om barns utveckling och vilka behov och rättigheter barn har. Den som är intresserad av uppdrag som offentligt biträde för unga ska redovisa sin erfarenhet och andra relevanta uppgifter i sin intresseanmälan.

Avförande från förteckningen

I följande situationer ska en person avföras från förteckningen eller en del av förteckningen.

Personen

- har begärt att bli avförd,
- är inte längre tillgänglig för uppdrag som offentligt biträde,
- har vid upprepade tillfällen antingen avböjt uppdrag av annan anledning än jäv eller advokatetiska skäl, eller underlåtit att besvara förfrågningar om uppdrag inom rimlig tid i en sådan omfattning att kravet på tillgänglighet inte är uppfyllt,
- arbetar enligt Advokatsamfundets matrikel inte längre med de måltyper som är aktuella,
- har inte längre kontor i viss kommun eller i någon kommun inom förvaltningsrättens domkrets,
- har påförts en disciplinåtgärd eller har uteslutits från Advokatsamfundet av en anledning som kan skada förtroendet för personen i dess egenskap som offentligt biträde, eller

⁸ Jfr prop. 2024/25:195 s. 61.

⁹ Se prop. 2024/25:195 s. 16 f.

¹⁰ Jfr prop. 2020/21:35, s. 33–34, prop. 2023/24:31, s. 293–294, prop. 2024/25:10, s. 83 och prop. 2024/25:195 s. 18.

- uppfyller av någon annan anledning inte lämplighetskraven.

Ett i förteckningen upptaget biträde förväntas löpande lämna de uppgifter som krävs för att förteckningen ska kunna hållas aktuell.

Innan en person förs av från förteckningen ska denne, om det inte är uppenbart obehövt, få ta del av relevant underlag och beredas tillfälle att yttra sig. Lagmannen kan under utredningstiden besluta att tillfälligt avföra den som utreds från förteckningen.

Hur förteckningen används

I de fall förteckningen används ska uppdragen fördelas mellan de som är upptagna på den på ett rättvist och objektivt sätt enligt följande.

Förteckningen är indelad i de kommuner som finns inom förvaltningsrättens domkrets.¹¹ Under respektive kommun antecknas de biträden som har anmält kontor där. För varje kommun finns också en särskild lista över personer som är lämpliga som offentliga biträden för unga.

Parter ska som utgångspunkt tilldelas ett biträde med kontor på viss ort enligt följande:

- om parten har sekretesskyddade personuppgifter: på myndighetens ort,
- i psykiatrimål: på orten vid vilken sjukvårdsinrättningen är belägen, och
- i andra fall: på den ort där parten stadigvarande vistas.

Om det inte är möjligt att tilldela ett biträde enligt ovan ska ett biträde från en närliggande kommun mellan den ort som utgjorde utgångspunkten och, beroende på om det är ett psykiatrimål eller inte, orten för sjukvårdsinrättningen eller domstolsorten väljas. För det fall en part inte stadigvarande vistas i domkretsen ska ansvarig domare tillfrågas.

Förteckningen är utformad på så sätt att den som står på tur att tillfrågas är placerad överst. Det är antalet förfrågningar och inte accepterade uppdrag som är av betydelse för en persons placering på listan. Vid varje förfrågan ska antecknas om den har accepterats, nekats (såvida det inte sker på grund av jäv eller advokatetiska skäl) eller inte besvarats. En sådan notering ska göras även om en förfrågan görs efter beslut från domare.

För det fall ett biträde inte har möjlighet att acceptera ett uppdrag och i stället föreslår någon annan, ska förslaget avvisas även om den föreslagna personen förekommer i listan. I stället ska nästa person på listan tillfrågas.

Listan ska beträffande antecknade uppgifter om förfrågningar nollställas i samband med varje årsskifte.

Intresseanmälan

En intresseanmälan från den som vill bli upptagen i förteckningen ska vara skriftlig och i vart fall innehålla följande information.

Advokater:

- Namn och kontaktuppgifter

¹¹ Jfr 5 § förordningen (1977:937) om allmänna förvaltningsdomstolars behörighet.

- Det eller de målområden som anmälan avser
- Orter med kontor som uppfyller kraven på tillgänglighet inklusive kontaktuppgifter till respektive kontor¹²

Biträdande jurister på advokatbyrå:

- Namn och kontaktuppgifter
- Det eller de målområden som anmälan avser
- Examensbevis
- Intyg på eventuell notarietjänstgöring
- Anställningsbevis från advokatbyrå
- Orter med kontor som uppfyller kraven på tillgänglighet inklusive kontaktuppgifter till respektive kontor¹³

Jurister med egen verksamhet:

- Namn och kontaktuppgifter
- Det/de målområde/-n som anmälan avser
- Examensbevis
- Intyg på eventuell notarietjänstgöring
- Intyg avseende erfarenhet av kvalificerat juridiskt arbete
- Bevis om ansvarsförsäkring
- Orter med kontor som uppfyller kraven på tillgänglighet inklusive kontaktuppgifter till respektive kontor

Om en anmälan inte innehåller all nödvändig information kan sådan efterfrågas. Det är dock upp till den som anmäler intresse att visa att han eller hon uppfyller kraven¹⁴, varför det kan finnas skäl att åberopa ytterligare relevanta uppgifter än vad som anges ovan (jfr exempelvis vad som angetts ovan om de särskilda lämplighetskraven för offentliga biträden för unga).

Tillstånd till substitution

Ett offentligt biträde får inte utan domstolens tillstånd sätta någon annan i sitt ställe. En domstols beslut i fråga om substitution får inte överklagas.¹⁵ Även ersättaren måste uppfylla de behörighets- och lämplighetskrav som krävs för att förordnas som offentligt biträde.

¹² Om inget anges utgår förvaltningsrätten från Advokatsamfundets uppgifter.

¹³ Se fotnot 9.

¹⁴ Jfr prop. 1996/97:9 s. 216

¹⁵ 5 a § och 7 § fjärde stycket lagen om offentligt biträde